

workshop

Sterven met de oorlog; Omgaan met oorlogs- en geweldsgetroffenen in hun laatste levensfase

**donderdag
21 november 2024**

Buurtzorghuis
Warnsveld
Vordenseweg 12
7231 PA Warnsveld

13.00-16.00 uur

**donderdag
16 januari 2025**

Klein Geluk
locatie de Matenhof
Warenargaarde 775
7329 GR Apeldoorn

13.00-16.00 uur

Veel Nederlanders die in de laatste fase van hun leven zijn, hebben bewust de oorlog beleefd. Een aantal van hen heeft traumatische gebeurtenissen meegemaakt. Bij het verouderingsproces kan de oorlog in verhevigde mate terugkomen. Herinneringen aan, en gevoelens van deze gebeurtenissen, die lang onderdrukt konden worden, dringen zich ongewild op. Voor betrokkene zelf en voor de omgeving is dit soms moeilijk te begrijpen. Bij het stervensproces worden nog meer gevoelens en herinneringen aan de oorlog geactiveerd. De existentiële angst van doodsdreiging wordt door de naderende dood getriggerd, evenals de onmacht volstrekt overgeleverd te zijn. Allerlei situaties of gebeurtenissen uit de directe omgeving kunnen aanleiding zijn tot veel spanningen, verdriet, angst en woede, depressiviteit of extreme geagiteerdheid. Traumatische gebeurtenissen beperken zich echter niet tot oorlog. Ook ervaringen als bijvoorbeeld huiselijk geweld, incest, vredesmissies, vervolging (denk aan vluchtelingen) kunnen gelijke effecten hebben.

In een inleiding wordt ingegaan op sterven met de oorlog en op de betekenis van het oorlogsverleden van betrokkene op het gezin. Ook wordt het aspect belicht hoe de eigen (oorlogs-)achtergrond van de vrijwilliger/professional eventueel mee kan resoneren met die van de patiënt. Met behulp van casuïstiek wordt vervolgens besproken wat adequate reacties van de vrijwilliger zijn als deze problematiek opspelt in de terminale fase.

LEERDOELEN

Deelnemers krijgen door de workshop inzicht in de late gevolgen van oorlog en geweld bij het stervensproces. En krijgen handreikingen aangeboden hoe om te gaan met iemand in de terminale fase van zijn leven, wanneer oorlogsherinneringen opspelen.

MET MEDEWERKING VAN

- Josée Netten
Psychologe en cultureel antropologe. Vanaf 2003 beleidsonderzoeker/-adviseur en trainer in het veld van nazorg bij ingrijpende gebeurtenissen. Zij heeft hierdoor veel expertise en kennis met betrekking tot getroffen en grootschalige schokkende gebeurtenissen zoals rampen, terrorisme en oorlog. Zij is tevens Algemeen secretaris van de Stichting 1940-1945.

De workshops wordt sedert 2006 door het ARQ Kennicentrum Oorlog, vervolging en geweld (voorheen Stichting Cogis genoemd) op locatie uitgevoerd.

VOOR WIE

Voor vrijwilligers en medewerkers, die bijvoorbeeld werkzaam zijn in hospices, zorg- & verpleeghuizen en bij VPTZ-organisaties.

KOSTEN

- Euro 15,00 per persoon
- Accreditatie bij V&VN wordt aangevraagd

AANMELDEN

- Klik [HIER](#) om je aan te melden voor de workshop op **donderdag 21 november in Warnsveld**
- Klik [HIER](#) om je aan te melden voor de workshop op **donderdag 16 januari in Apeldoorn**

Bij veel belangstelling wordt 3e workshops aangeboden op 6 maart 2025. De locatie wordt dan nog nader bepaald. Je kunt je hiervoor op een wachtlijst laten plaatsen door een mail te sturen naar netwerkpalliatief@gmail.com.

MEER INFORMATIE?

Neem dan contact op met Marleen de Lange
T 06 - 83 67 71 89

